



1. Referenties

Referentie	Geens, P., Gekiere, W. en Van Der Straete, I. (2002). <i>De invoering van een elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand. Een juridisch onderzoek</i> . K.U.Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Instituut voor Sociaal Recht. Geens, P. en Put, J. (2003). <i>Implementatie van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand. Gegevensverwerking in de integrale jeugdhulpverlening</i> . K.U.Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Instituut voor Sociaal Recht.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onuitgegeven onderzoeksrapport

2. Abstract

In de bijzondere jeugdbijstand werd vanaf 2002 intensief gewerkt aan de invoering van een elektronisch dossier, dat bedoeld is als 'cliëntopvolgingssysteem' (DOMINO). Voorafgaand aan de invoering van dit nieuwe werkinstrument, moest nagegaan worden hoe het systeem best kan functioneren en welke zaken moesten worden in acht genomen. Enerzijds dient het elektronisch dossier afgestemd te worden op de wensen en de noden van het werkveld. Het gebruik ervan moet eenvoudig zijn en een eenvormige werkwijze in de hand werken. Anderzijds moest erover gewaakt worden dat het streven naar efficiëntie niet op gespannen voet komt te staan met de regelgeving. Voornamelijk de regelgeving inzake privacy en gegevensverwerking is hierbij van belang. In het onderzoek werden duidelijke richtlijnen gegeven over de informatie die verzameld en doorgegeven mag worden. Op basis hiervan werden voorstellen gedaan tot aanpassing van de wetgeving inzake bijzondere jeugdbijstand en werden ontwerpen van decreet opgemaakt en ingediend.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Politie & justitie, welzijn
Trefwoord(en)	Beroepsgeheim, bijzondere jeugdbijstand, cliëntopvolging, DOMINO, elektronisch dossier, verwerking van persoonsgegevens

4. Onderzoekers

Opdrachtgever	Afdeling Algemeen Welzijnsbeleid, Vlaamse Gemeenschap
Onderzoeker(s)	Pieter Geens, Isabelle Van der Straete, Wouter Gekiere & Prof. Dr. Johan Put Instituut voor Sociaal Recht K.U.Leuven Blijde Inkomststraat 19 3000 Leuven Tel: 016/ 32 54 14 of 016/ 32 54 00 Fax: 016/ 32 54 24 http://www.law.kuleuven.ac.be/isr

5. Onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag	Een aantal elementen inzake gegevensverwerking moest worden uitgeklaard bij de implementatie van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand, onder andere: - Wat is de grondslag voor de verwerking van de persoonsgegevens?
-----------------	--

	- Wat is het doeleinde van de verwerking? - Wat is de relevantie van de gegevens? - Wat is de bewaartermijn van de dossiers? Welke zijn de wettelijke randvoorwaarden voor de implementatie van het elektronisch dossier in de buitendiensten van de bijzondere jeugdbijstand? • Hoe gebeurt de verzameling en uitwisseling van informatie binnen de sector? (informatie) • Komt de verzameling en uitwisseling van informatie overeen met de bepaling van de wet 'tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens' en andere wettelijke bepalingen? (wet persoonsgegevens) • Moet er gekozen worden voor scheiding of continuïteit in de gegevensuitwisseling tussen gerechtelijke en buitengerechtelijke hulpverlening? (scheiding of continuïteit) • Welke mogelijke voorstellen kunnen gedestilleerd worden uit voorgaande hypothesen? (voorstellen)
--	--

6. Methode

Onderzoeks-methode	Literatuurstudie. Gesprekken met personeelsleden buitendiensten bijzondere jeugdbijstand, jeugdrechtbanken en parket. Overleg met Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en met de projectverantwoordelijke van het elektronisch dossier (DOMINO).
Onderzochte groep	/
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

	De invoering van het elektronisch dossier is vooral bedoeld met het oog op een duidelijk en coherent cliëntopvolgingssysteem. Tevens beoogt men hiermee eenvormigheid in de praktijk te bereiken. In het licht van de invoering van het elektronisch dossier worden heel wat voorstellen gedaan om wetgeving in orde te brengen en klaarheid te scheppen inzake informatieoverdracht, toegankelijkheid van gegevens,... De voor- en nadelen van een principiële scheiding of continuïteit in informatieoverdracht tussen gerechtelijke en buitengerechtelijke jeugdhulpverlening worden afgewogen. Losstaand van de principiële keuze die men maakt, is het nodig deze decretaal vast te leggen. Bij de implementatie van het elektronisch dossier zal men oog moeten hebben voor de veranderingsprocessen die zowel op korte als lange termijn bezig zijn op het gebied van de bijzondere jeugdzorg. Tevens dient er wettelijke duidelijkheid geschapen te worden, teneinde misverstanden te voorkomen. In dit kader dient rond het beroepsgeheim meer duidelijkheid te komen voor de betrokken personen in de sector van de bijzondere jeugdzorg.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Geens, P. (2003). Werken met vertrouwelijke gegevens in de welzijnssector. In Instituut Sociaal Recht K.U.Leuven (ed.), *Sociale bescherming op nieuwe paden. Liber memorialis Béatrice Van Bugghenhout*. Leuven: Universitaire Pers.

Geens, P. & Van Der Straete, I. (2003). Privacy en informatie-uitwisseling. In J. Put, V. Verdeyen & G. Loosveldt (eds.), *Gebruikersrechten in de welzijnszorg (pp. 115-154)*. Brugge: die Keure.

Geens, P., Put, J., Gekiere, W. & Van Der Straete, I. (2002). Juridische knelpunten bij de invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand. *Tijdschrift voor Welzijnswerk*, 248, 32-44.

Van Der Straete, I., Put J., Gekiere, W. en Geens, P. (2003). Scheiding of continuïteit tussen de gerechtelijke en de buitengerechtelijke jeugdbijstand: een fundamentele keuze. *Panopticon*, 1, 31-47.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Het eerste onderzoeksrapport behandelt de wettelijke randvoorwaarden die nageleefd moeten worden bij de implementatie van het elektronisch dossier in de buitendiensten van de bijzondere jeugdbijstand.

Het eerste deel van het rapport beschrijft de verzameling en uitwisseling van informatie binnen de sector. Vertrekkend vanuit de gecoördineerde Decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand van 4 april 1990 en de verschillende besluiten ter uitvoering hiervan, merken we dat de invulling van sommige bepalingen voor discussie vatbaar is en dat in de praktijk geen eenvormige werkwijze gehanteerd wordt. In het bijzonder bestaan er interpretatiemoeilijkheden omtrent de "nuttige gegevens" die de sociale diensten moeten verstrekken aan de voorziening die belast werd met de uitvoering van de hulpverlening. Ook over de inhoud van het gemotiveerd advies van de bemiddelingscommissie aan het parket en de mogelijkheid tot het uitwisselen van informatie tussen de sociale diensten bestaat geen eensgezindheid. Uit de bespreking vloeien enkele voorstellen voort om de bestaande gegevensstromen te verduidelijken. Vervolgens wordt de verwerking van gegevens belicht zoals deze plaatsvindt bij de invoering van het elektronisch dossier.

In het tweede deel komt een uitgebreide juridische toetsing aan bod. Vooreerst wordt ingegaan op de verplichtingen van de Wet van 8 december 1992 ' tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens' . De toelaatbaarheid van verwerking van gegevens binnen de bijzondere jeugdbijstand staat vast. Naast het feit dat de hulpverlening aan een jongere het openbaar belang dient, noodzaakt de taak van de instellingen van de bijzondere jeugdbijstand de verwerking van persoonsgegevens. De verwerking van gevoelige, gerechtelijke en gezondheidsgegevens (een bijzondere categorie persoonsgegevens) kan worden verantwoord vanuit de context van de hulpverlening om redenen van zwaarwegend algemeen belang. Bepaalde voorwaarden dienen hierbij in acht genomen te worden en het strekt tot aanbeveling om in de regelgeving uitdrukkelijk te vermelden hoe omgegaan dient te worden met deze gegevens en de verwerking ervan. De doeleinden van de verwerking zijn wettig en uitdrukkelijk omschreven in de toepasselijke regelgeving. Wel dient bijzondere aandacht te worden geschonken aan de relevantievereiste. De consulenten van de sociale diensten mogen (al dan niet in het elektronisch dossier) geen gegevens verwerken die niet ter zake dienend of overmatig zijn, uitgaande van de doeleinden waarvoor ze worden verkregen. Daarom dient in elk concreet geval nagegaan te worden of de gevraagde informatie wel dienend is in het kader van de hulpverlening: indien dit niet het geval is, mag het gegeven niet opgenomen worden in het dossier. Deze vereiste hangt nauw samen met de plicht tot bijwerking van de gegevens en bewaring van de dossiers. Het is raadzaam bij de verschillende buitendiensten naar eenzelfde bewaringstermijn toe te werken, waarbij de dossiers vernietigd worden als de minderjarige de leeftijdsgrens van 21 bereikt heeft. Ook moet de verdere verwerking van gegevens voor statistische doeleinden mogelijk zijn. De personen van wie gegevens opgeslagen worden, dienen hiervan op de hoogte gebracht worden.

Vervolgens komt de toegang tot dossiers in de bijzondere jeugdbijstand aan bod. De betrokkenen kunnen zich op verscheidene wetten en decreten beroepen om mededeling of inzage te krijgen van de gegevens die over hen opgeslagen werden. Een steeds weerkerende moeilijkheid is dat de documenten bijna altijd contextuele gegevens van verschillende personen (bijvoorbeeld zowel de ouders als de jongere en eventuele derden) bevatten, terwijl ieder slechts recht heeft op toegang tot zijn eigen persoonlijke gegevens. Het recht op privacy van een derde dient steeds gewaarborgd te worden als een persoon toegang tot een bepaald document vraagt. Daarom is de mededeling van de betreffende gegevens door de consulent aan de verzoeker aangewezen in de plaats van het effectief verlenen van inzage. Er dient wel vermeld te worden dat de wijze waarop het recht op toegang uitgeoefend wordt (door mededeling, kennisname of inzage) het recht zelf niet mag uithollen. De consulent beschikt niet over de bevoegdheid een selectie te maken uit de gegevens die hij zal meedelen aan de verzoeker.

Bij de problematiek van de gegevensuitwisseling binnen de bijzondere jeugdbijstand wordt ook het beroepsgeheim betrokken. De wettelijk geregelde informatiestromen (zoals de uitwisseling van "nuttige gegevens" tussen consulent en voorziening en de inhoud van de bemiddelingsverzoeken en het gemotiveerd advies) doen uiteraard geen afbreuk aan het beroepsgeheim van diegene die de gegevens verstrekt. De uitwisseling van gegevens - in eender welke vorm - op een ander niveau (bijvoorbeeld van externe hulpverlener naar consulent en tussen consulenten van de verscheiden sociale diensten) doet wel vragen rijzen. De leer van het "gedeeld beroepsgeheim" brengt geen eenduidig antwoord, mede omdat de precieze afbakening van het hulpverleningstraject (waarbinnen vertrouwelijke informatie kan doorstromen zonder schending van het beroepsgeheim) niet vaststaat.

Bij de gegevensuitwisseling tussen gerechtelijke en buitengerechtelijke hulpverlening daarentegen blijft de fundamentele discussie tussen enerzijds het principe van scheiding en anderzijds het principe van principiële informatieoverdracht, een belangrijke plaats innemen. De nood aan een duidelijke keuze en de consequente toepassing van de gevolgen die hieruit voortvloeien, wordt beschreven in het derde deel. Het standpunt dat het beleid inneemt moet decretaal verankerd worden. Indien voor een principiële gegevensoverdracht tussen buitengerechtelijke en gerechtelijke hulpverlening geopteerd wordt, moeten voldoende waarborgen worden ingebouwd ter vrijwaring van de rechten van de ouders en de jongere. Enkel op het niveau van de sociale diensten kan een rechtstreekse uitwisseling van informatie bestaan en de betrokkenen moeten over een verzetsrecht beschikken tegen het doorgeven van ' subjectieve' gegevens. Deze opvatting kan vele vormen bieden, waaronder de optimalisering van het hulpverleningsproces en het bekomen van het vertrouwen van de cliënten mits deze vooraf duidelijk geïnformeerd worden. Indien men kiest voor een principieel verbod van informatieoverdracht, kan de (geïnformeerde) instemming van de betrokkenen dit verbod opheffen zodat er toch gegevens kunnen worden uitgewisseld. Wat betreft het moment waarop deze instemming gevraagd wordt, zijn er drie mogelijkheden denkbaar met elk hun voor- en nadelen. De objectieve gegevens moeten o.i. onafhankelijk van de keuze die men maakt, toegankelijk zijn zowel voor de buitengerechtelijke als de gerechtelijke jeugdbijstand.

In een vierde deel worden 34 voorstellen uitgewerkt op basis van het rapport. De voorstellen hebben zowel betrekking op het gebruik van het elektronisch dossier als op gewenste aanpassingen van wetgeving en beleid. Enerzijds wordt tegemoet gekomen aan de eisen van de Wet van 8 december 1992 en anderzijds aan de fundamentele keuze die gemaakt moet worden tussen scheiding en doorstroming van gegevens van buitengerechtelijke en gerechtelijke jeugdbijstand. Enkele andere voorstellen schrijven een verduidelijking van bepaalde elementen voor in omzendbrieven.

In het tweede onderzoeksrapport werden de juridische verplichtingen weergegeven die gepaard gaan met de implementatie van het elektronisch dossier, voorstellen geformuleerd voor de werking van het nieuwe registratieinstrument, suggesties gegeven voor de aanpassing van de reglementering inzake bijzondere jeugdbijstand en de mogelijkheden tot registratie en verwerking van persoonsgegevens in de sector van de integrale jeugdhulp in kaart gebracht.